

Koncepció a Fővárosi Önkormányzat új civil rendeletéről

Preambulum

Budapesten több mint 13 000 civil szervezet van bejegyezve, amelyek szakértelmük, önkéntes és tagi bázisuk révén komoly erőforrásokkal támogathatják a Fővárosi Önkormányzat munkáját. Az önkormányzatok és a civil szervezetek ugyanis egymás természetes szövetségesei, mivel mindannyian azon dolgoznak, hogy az állampolgárok gördülékenyen működő, igazságos és eltérő igényeket is optimálisan kielégítő városban élhessenek. Meggyőződésünk, hogy a civil szervezetek hatékonyan tudják képviselni a fővárosi polgárok csoportjainak sokszínű, sokszor egymásnak ellentmondó érdekeit, ezáltal pedig hozzájárulhatnak a fenti célok megvalósításához, ahogyan abban is hiszünk, hogy a civil szervezetekben megnyilvánuló lakossági aktivitás, társadalmi szolidaritás, az önkéntes munkát végző emberek tudása, tapasztalata, lokálpatrióta elkötelezettsége és felelősségérzete nélkülözhetetlen Budapest életében.

Budapest vezetése feladatának tekinti, hogy felismerje azokat a területeket, ahol a civilek nélkülözhetetlen szakmai tudással rendelkeznek, és a városlakók számára a lehető legelőnyösebb együttműködések alakítsuk ki velük ezeken a területeken.

Célunk, hogy Budapesten valamennyi civil szervezet azt érezhesse, hogy számít a hangja a várost érintő döntések meghozatalakor. Nem azt szeretnénk elérni, hogy az általunk kiválasztott civil szervezetek legitimálják a véleményünket, hanem azt, hogy konstruktív viták folyjanak olyan asztaloknál, ahol minden, releváns szakmai tudással rendelkező civil szervezetnek helye van. A civilekkel való együttműködéstől korántsem azt várjuk csupán, hogy támogassák az általunk felvetett elképzeléseket, és az általunk elvégzendő munkát, hanem olyan új ötleteket, projekteket is, amelyek megvalósítását adott esetben a civilek jobban el tudják látni az Önkormányzatnál. A Fővárosi Önkormányzat kész arra, hogy egyes területeken, mint például a hajléktalanellátás, a szexuális kisebbségek jogegyenlősége, a családon belüli erőszak visszaszorítása, a romák elleni diszkrimináció visszaszorítása, drogprevenációs programok beindításának megtervezése vagy a fogyatékosokkal élők közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása, ne csak együttműködjön kompetens civil szervezetekkel, hanem lehetőségeihez mérten szolgáltatásokat is vásároljon tőlük. Azért, hogy az ezeken a területeken is kívánt változások minél szélesebb körben lehessenek hatással a városlakók életére, készek vagyunk az egyes kerületekkel koordinált együttműködést is folytatni annak érdekében, hogy összefogjuk a kerületek civil vagy részvételi területen dolgozó munkatársainak tevékenységét is.

A lehető leghamarabban szeretnénk bevonni a civil szervezeteket a mindennapi munkánkba - szem előtt tartva persze a hivatali működés sajátosságait - ezáltal is közelebb hozva az önkormányzat működését a fővárosi emberekhez. Tisztában vagyunk vele, hogy ahhoz, hogy ezt a célt elérjük, a Fővárosi Önkormányzatnak házon belül is sok tennivalója van, így képessé kell tennünk a saját apparátusunkat is a civil szervezetektől érkező visszajelzések fogadására, becsatornázására és kezelésére. Ennek érdekében főpolgármester-helyettesi szinten került delegálásra a feladat, illetve a hivatalban új, a részvételiséggel foglalkozó osztályt hozunk létre Nyitott Budapest Osztály néven. Az osztály létrehozásával az a célunk, hogy a civil szervezetek képviselőinek egy közvetlenül elérhető szervezeti egységet biztosítsunk a Városházán belül, illetve, hogy házon belül legyen egy különálló szervezeti egység, amely felelős a társadalmi egyeztetés lefolytatásáért a városlakók életét érintő szabályok meghozatala során.

A közös munka során mind az önkormányzatnak, mind a civil szervezeteknek tiszteletben kell tartaniuk az egymástól eltérő szervezeti kultúrákat. Hangzatos, de teljesíthetetlen vállalások helyett arra kell törekednünk, hogy közösen olyan fontos társadalmi ügyeket karoljunk fel, ahol reálisan kitűzött, kézzelfogható eredményeket érhetünk el.

Ha a fentieket megtesszük, az elkövetkezendő években együtt jelentős előrelépéseket tehetünk többek között a környezet- és klímavédelem, az állampolgári részvétel, az átláthatóság, esélyegyenlőség és az emberi jogok területén. Stratégiai fontosságúnak tekintjük, hogy a civilekkel együtt azonosítani tudjuk azokat a fő cselekvési pontokat, ahol az önkormányzatnak fontos feladata van a városlakók életének jobbá tételében, legyen ez akár a város szerkezetének átalakítása úgy, hogy az megfeleljen a XXI. század kihívásainak, akár a város sokszínűségét adó kisebbségek és sérülékeny csoportok megbecsültségének növelése, vagy a Fővárosi Önkormányzat hivatalának és a fővárosi tulajdonú cégekben dolgozóknak az érzékenyítése esélyegyenlőségi témák iránt.

Az előzőeken túl a Fővárosi Önkormányzat egy Civil Alap létrehozását, valamint egyik épületének megnyitását tervezi abból a célból, hogy a civil szervezetek azt egyfajta közösségi térként és irodaként használhassák. A civil szférához kapcsolódóan továbbá a fővárosnak komoly szerepe lehet a budapesti polgárok érzékenyítésében a társadalom egyes csoportjait érintő fő kihívásokkal kapcsolatban. Terveink között szerepel ehhez kapcsolódóan a civilekkel közösen folytatandó társadalmi szemléletformáló kampányok szervezése a főváros saját, még rendelkezésre álló felületein. Valljuk, hogy a városvezetésnek joga van saját prioritásai mentén felkarolni egyes társadalmi ügyeket, de emellett lehetőséget kívánunk biztosítani olyan ügyeknek és szervezeteknek is, amelyek nem szerepelnek a mi fókuszunkban, ezért terveink szerint pályázaton biztosítunk majd megjelenést köztereinken. Mindezt transzparensen fogjuk véghez vinni, úgy, hogy az egyes támogatott szervezetekre, felkarolt ügyekre vonatkozó döntések háttérét mindenki számára megismerhetővé tesszük.

A fentieket összefoglalva, Budapest vezetőiként tehát arra törekszünk, hogy felismerve az önkormányzat és a civil szervezetek közötti szövetségben rejlő lehetőségeket, az előző városvezetés hibáiból is tanulva új alapokra helyezzük a civil világ és a Fővárosi Önkormányzat közötti együttműködést. Úgy gondoljuk, hogy a város érdekeit az szolgálja, ha az elmúlt évekhez képest szorosabb és intézményesítettebb kapcsolat alakul ki a két szektor között, ennek pedig elengedhetetlen feltétele az együttműködés kereteinek részletes és pontos szabályozása.

A jelenleg hatályos, a Fővárosi Önkormányzat és a fővárosi civil szervezetek kapcsolatrendszerének egyes kérdéseiről, pályázati rendszeréről szóló 61/2008. (XI.21.) önkormányzati rendelet (továbbiakban: Rendelet) több ponton is elavult rendelkezéseket, hivatkozásokat tartalmaz; továbbá a jogszabály által létrehozott együttműködési formák a gyakorlati tapasztalatok alapján nem bizonyultak működőképesnek (pl. Civil Konzultációs Tanács 2011 óta nem működik), ezért szükséges új irányok és eljárások meghatározása egy új rendelet keretében.

Az új rendelet legfontosabb elemei

A civil munkacsoportok létrehozása

a) A civil kapcsolatok általános helyzete

Egy szabad és zöld fővárosnak szüksége van a civilekre. Ezért a főváros partneri kapcsolatok kialakítására fog törekedni Budapest lakosságának önszerveződő közösségeivel. Ennek a partnerségnek az alapja, hogy a városvezetés és a civil szervezetek és szövetségek, valamint egyes különleges, a II.d) pontban részletesen kifejtett esetekben egyéb szervezetek (a továbbiakban: civil szervezet) között rendszeres, minden bekapcsolódni vágyó szervezet számára nyitott, transzparens egyeztető fórumot hozunk létre, amelynek alapelve, hogy az egyeztetések tartalma minden érdeklődő számára digitálisan is elérhető legyen.

b) Munkacsoportok

A Rendelet sok szempontból tekinthető alapnak, a benne foglaltak több helyen is átemelésre kerülhetnek, ahol az akkori szabályozást ma is a legjobb megoldásnak tekinthetjük. Azonban a Rendelet 4. § c) pontjában felsorolt területek (idősügy, fogyatékosügy, drogügy, hajléktalanügy, szociális, egészségügyi, környezetvédelmi, városfejlesztési, városüzemeltetési, oktatási, kulturális és sport) helyett jelen javaslat három nagy munkacsoport létrehozására tesz javaslatot. A három csoport kiemelt fontosságát indokolja, hogy meglátásunk szerint ezek azok a területek, amelyeken a civil szervezetek jelentős hozzáadott értéket tudnak nyújtani a fővárosnak és ezek azok a területek is, ahol, ha eredményeket érünk el, akkor a városlakók úgy érezhetik, hogy újra a kezükbe vették a saját magukra vonatkozó döntések meghozatalának jogát.

Ezek a területek a következők:

- Klímatudatos és Zöld Budapest Munkacsoport (klíma- és zöld politika, illetve közlekedésbiztonság)
- Esélyteremtő Budapest Munkacsoport (esélyegyenlőség és lakhatás)
- Kezdeményező Budapest Munkacsoport (állampolgári részvétel és átláthatóság)

A fenti munkacsoportok az átfogó egyeztetés fórumai lennének, mivel lehetőséget biztosítanának valamennyi, a munkacsoportokhoz tartozó területet érintő aktuális esemény és stratégiai kérdés megvitatására, intézkedésre irányuló javaslattételre, egyben platformot biztosítanának arra is, hogy a civil szervezetek képviselői közvetlenül egyeztethessenek a város vezetőivel, és érdemi párbeszéd alakulhasson ki a civil szférával. A munkacsoportok hatékony működésének érdekében javasolt, hogy az legalább évente két alkalommal ülésezzen. Ezen munkacsoportos ülések célja lenne, hogy a munkacsoport tagjai áttekinthessék a főbb, civileket érintő budapesti történéseket, visszajelzést adjanak a Fővárosi Közgyűlés és a Fővárosi Önkormányzat által elfogadott jogszabályok érvényesüléséről és társadalmi hatásairól saját szakterületükön, a civilek véleményét mondjanak a Fővárosi Önkormányzat teljesítményéről, illetve véleményezzék a Fővárosi Önkormányzat jövőbeli terveit, a szabályozások tervezett irányait, illetve esetlegesen azokat a koncepciókat, amelyek nem kerülnek különben társadalmi egyeztetésre.

A munkacsoportos ülésein részt vesz a főpolgármester vagy a téma szerint illetékes főpolgármester-helyettes, illetve szükség szerint tanácsadók, illetve a hivatali főosztályok képviselői. Az átláthatóság biztosítása érdekében az összes ülésről emlékeztető készül, amelyet a Fővárosi Önkormányzat a budapest.hu portálon nyilvánosságra hoz.

A korábbi szabályozás egy nagyobb egyeztető fórumot, a Civil Konzultációs Tanácsot hozott létre, amely valamennyi civil műhely vezetőjét egy csoportba tömörítette. Mi arra teszünk javaslatot jelen koncepcióban, hogy ne egy nagy, hanem több kisebb munkacsoport működjön. Meggyőződésünk ugyanis, hogy konstruktívabb párbeszéd és együttműködés valósítható meg, ha meghatározott nagyobb témák szerint szervezzük a fórumokat, mintha valamennyi, a szakmai területüket illetően átfedést nem mutató szervezettel próbálnánk egyszerre egyeztetni.

Önmagában az, hogy nem egy nagyobb fórumon zajlanak majd az egyeztetések nem jelenti azok fontosságának csökkentését, hanem azt az álláspontunkat fejezi ki, hogy a civil szférával a munkacsoportokhoz tartozó területek érdemi kérdéseiben kívánunk párbeszédet folytatni, így nem látjuk létjogosultságát egy olyan platformnak, „ahol a műhelyek szakjellegéhez nem tartozó egyéb kérdésekről lehet véleményt nyilvánítani”¹.

A Rendeletben szereplő megközelítéssel szemben a jelenlegi városvezetés nem egyirányú munkamódszert – tehát, hogy csak a Városháza által átadott dokumentumok kapcsán várjuk a civil

¹ A Fővárosi Önkormányzat és a fővárosi civil szervezetek kapcsolatrendszerének egyes kérdéseiről, pályázati rendszeréről szóló 61/2008. (XI. 21.) önkormányzati rendelet 5. §-ának (4) bekezdése

szervezetek véleményeit - szeretne kialakítani, hanem egy olyan együttműködést, ahol a civil szervezetek is kezdeményezőként, ötletgazdaként lépnek fel.

c) Témacsoportok

A hatékony együttműködés elősegítése érdekében témacsoportokat hozunk létre a jelenlegi Civil Adatbázisunkra épülve. A megjelölt témák közül a civil szervezetek kiválaszthatják, hogy melyekben érintettek és kompetensek, és a jövőben az ezekben a témákban készült javaslatokkal, rendelet- és koncepciótervezetekkel – amennyiben az társadalmi egyeztetésre kerül – a Fővárosi Önkormányzat konzultációs célból közvetlenül is meg fogja őket keresni.

Azokkal a civil szervezeteket, akik már regisztráltak az adatbázisunkba, felvesszük a kapcsolatot a témacsoportok kiválasztása kapcsán, azok pedig, akik még nem szerepelnek az adatbázisban, a regisztrációkor tudnak majd a témák közül választani. Az adatbázisban az egyes civil szervezetek által megjelölt témacsoportokat nyilvánossá szeretnénk tenni annak érdekében, hogy azok egymás számára is kereshetővé váljanak, megkönnyítve ezzel a civil szervezetek közötti kapcsolatok kialakulását és az önszerveződésüket. A témacsoportos tagsághoz nem szükséges, hogy a civil szervezet valamelyik munkacsoportnak is tagja legyen. Egy civil szervezet – amennyiben több területen is releváns tapasztalattal rendelkezik – több témacsoportot is megjelölhet.

Ezen túl a Fővárosi Önkormányzat a civil szervezetek támogatása érdekében, valamint a civil társadalom kapcsolatépítésének elősegítése érdekében havonta összesen tíz órában, alkalmanként két órára helyiséghasználatot kíván biztosítani az egyes témacsoportoknak. Legalább három témacsoportos tag együttes kezdeményezése esetén az adott témacsoport összes tagja számára nyilvános egyeztetéshez biztosít helyet a Fővárosi Önkormányzat. A helyiséghasználatról jelentkezési sorrend alapján fog az önkormányzat dönteni. Ez a lehetőség tehát elsősorban nem a Fővárosi Önkormányzat és a civil társadalom együttműködésének terepe, hanem a civil szférán belüli együttműködést és önszerveződést segíti elő. Az ilyen megbeszélések a Főváros számára azért lehetnek hasznosak, mert új ötletek, kezdeményezések születhetnek.

d) Munkacsoport és témacsoport működése

Az egyes munkacsoportokban és témacsoportokban való részvétel minden, az alábbi feltételeknek megfelelő civil szervezet számára, jelentkezés alapján elérhető lenne. A civil szervezetek első alkalommal megadott határidőig, majd ezt követően folyamatosan benyújthatják jelentkezésüket, megjelölve azt a munkacsoportot, illetve témacsoportot, amelynek a működésében részt kívánnak venni.

A jelentkezésre jogosultak körét az alábbi szempontok szerint indokolt meghatározni:

- a jelentkező szervezet az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Civil tv.) 2. § 6. pontja szerinti civil szervezetnek minősül (civil társaság, egyesület, alapítvány),
- a jelentkező szervezet a Civil tv. 4. § 3. pontja szerinti szövetségnek minősül,
- a jelentkező szervezet székhelye Budapesten van, vagy tényleges működését elsősorban Budapesten, a fővárosi lakosság érdekében fejti ki,
- tanácskozási joggal, kellő társadalmi támogatottság esetén, egyedi meghívással jogi személyiséggel nem rendelkező és civil társaságnak sem minősülő szervezetek, illetve nem civil, hanem más szervezetek részvétele is lehetséges,
- a szervezet legalább egy éve igazolhatóan működik.

Az adott munkacsoport akkor alakulhat meg, ha legalább tíz jelentkező szervezet részt kíván venni a munkacsoport munkájában, és a fenti követelményeknek megfelel. A munkacsoport megszűnik, ha a tevékenységében ténylegesen résztvevő szervezetek száma meghatározott időn túl tíz alá csökken. A civil szervezet tagsága megszűnik a munkacsoportban, ha egyetlen képviselője sem vesz részt két egymást követő munkacsoporti ülésen. Ezt követően a civil szervezetnek vagy szövetségnek ismételt kérelmeznie kell a tagi felvételét, ehhez azonban semmilyen többletkritériumot nem támasztunk, így a korábbi tagszervezetek szabadon visszakapcsolódhatnak a munkába. A munkacsoporti tagság megszüntetését az is indokolja, hogy az a célunk, hogy naprakész levelezési listával rendelkezünk, és olyan aktív tagokkal, akiknek közvetlenül küldhetünk anyagokat. Természetesen ezek az anyagok más fórumon is elérhetőek lesznek a nyilvánosság számára, a munkacsoporti tagság előnye, hogy a tagokat közvetlenül értesítjük.

A témacsoport megalakulásához nincs szükség formális aktusra vagy a jelentkezők meghatározott számához, elegendő, ha a civil szervezet megjelöli az adatbázisban, hogy mely témacsoportokban kompetens, ezt követően automatikusan értesítést kap az adott területen zajló konzultációkról.

A munkacsoport ülését a Fővárosi Önkormányzat hívja össze és gondoskodik azok vezetéséről.

A munkacsoportok üléseinek időpontját, a tervezett napirenddel együtt a Fővárosi Önkormányzat a felkészülésre alkalmas időben az ülések tervezett időpontja előtt nyilvánosságra hozza, az ülés nyílt, azon bárki részt vehet. A munkacsoportokban részt vevő szervezeteknek ezt követően a munkacsoport időpontját megelőző hetedik munkanapig van lehetősége arra, hogy javaslatot tegyenek egy általuk fontosnak vélt kérdés napirendre vételére. Az így beérkezett javaslatok alapján a Fővárosi Önkormányzatnak három munkanappal a munkacsoport ülése előtt küldi meg a résztvevők számára a végleges meghívót.

A fentiekben vázolt együttműködés alapján a Fővárosi Önkormányzat évente összegzi az önkormányzati-civil partnerség helyzetére, működésére, fejlesztési lehetőségeire vonatkozó tapasztalatokat, összefoglaló értékelést készít a Fővárosi Közgyűlés számára, amelynek felelőse és előterjesztője az okosvárosért és részvételiségért felelős főpolgármester-helyettes.

e) Társadalmi egyeztetés a jogalkotás során

A civil szervezetekkel való kapcsolat új alapokra helyezése keretében arra is törekszünk, hogy minél szélesebb körben biztosítsunk véleményezési lehetőséget a civil szervezeteknek. Ennek keretében a munkacsoportoknak lehetőséget biztosítunk a Közgyűlés éves munkatervének véleményezésére. A jogszabálytervezetek társadalmi egyeztetése során a nagy jelentőségű rendeletek esetén két olvasatban történik majd az egyeztetés: először a koncepció, majd a rendelettervezet véleményezésére kerül sor.

Valamennyi rendeletalkotásra irányuló közgyűlési előterjesztésnél kötelezettség lesz a rendelettervezet közzététele és véleményeztetése megfelelő határidővel. A beérkezett véleményeket, javaslatokat a tervezet előkészítője mérlegeli, és az észrevételekről, valamint a figyelembe nem vett észrevételek esetében ennek okairól összefoglalót készít, melyet a honlapon a véleményezési határidőt követően, megfelelő határidőn belül közzétesz. Mindezen követelmények alól a főpolgármester sürgős esetben felmentést adhat.

Ahogy már korábban jeleztük a témacsoportban részt vevő civil szervezet közvetlenül értesítést kap a szakterületet érintő minden társadalmi egyeztetésre bocsájtott előterjesztésről.

A munkacsoportokat és a témacsoportokat szükséges bevonni az önkormányzati rendeletek gyakorlati érvényesülésével összefüggő utólagos hatásvizsgálatba is. A Fővárosi Önkormányzat által alkotott jogszabályok érvényesüléséről ezen a módon hiteles visszacsatolás várható, a

jogalkalmazás során felmerült tapasztalatok pedig hozzájárulnak ahhoz, hogy a jogalkotás az állampolgárok elvárásaival összhangban legyen.

Kerpel-Fronius Gábor
Budapest. 2020. augusztus 31.